

Polónyi István

***A hazai felsőoktatás a 2000-es évek második
évtizedének közepén:
felvételi és finanszírozás tendenciák***

Magyar Felsőoktatás 2014

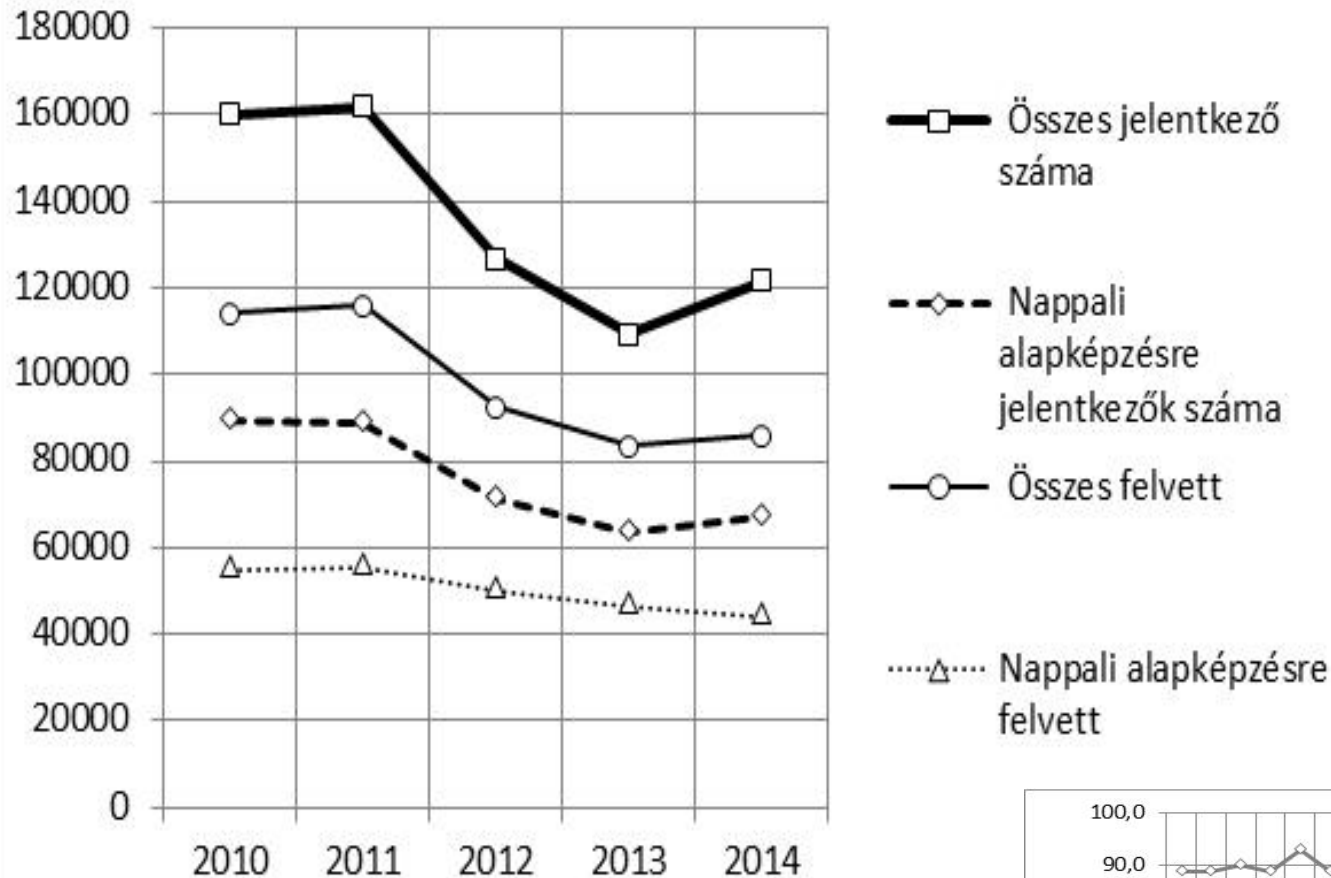
BCE Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások
Központja

2015. január 28.

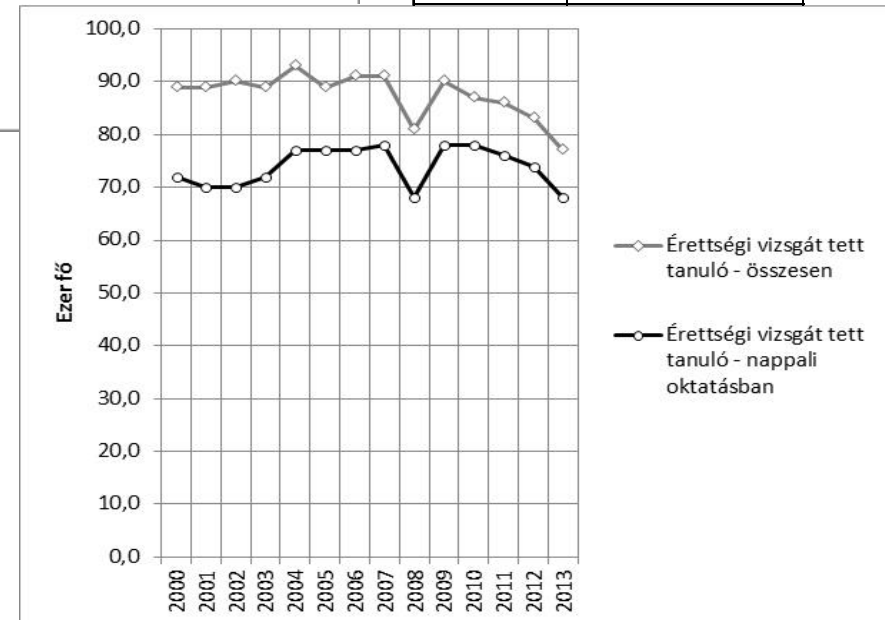
***Jelentkezők,
felvettek és az
összes hallgató létszáma***

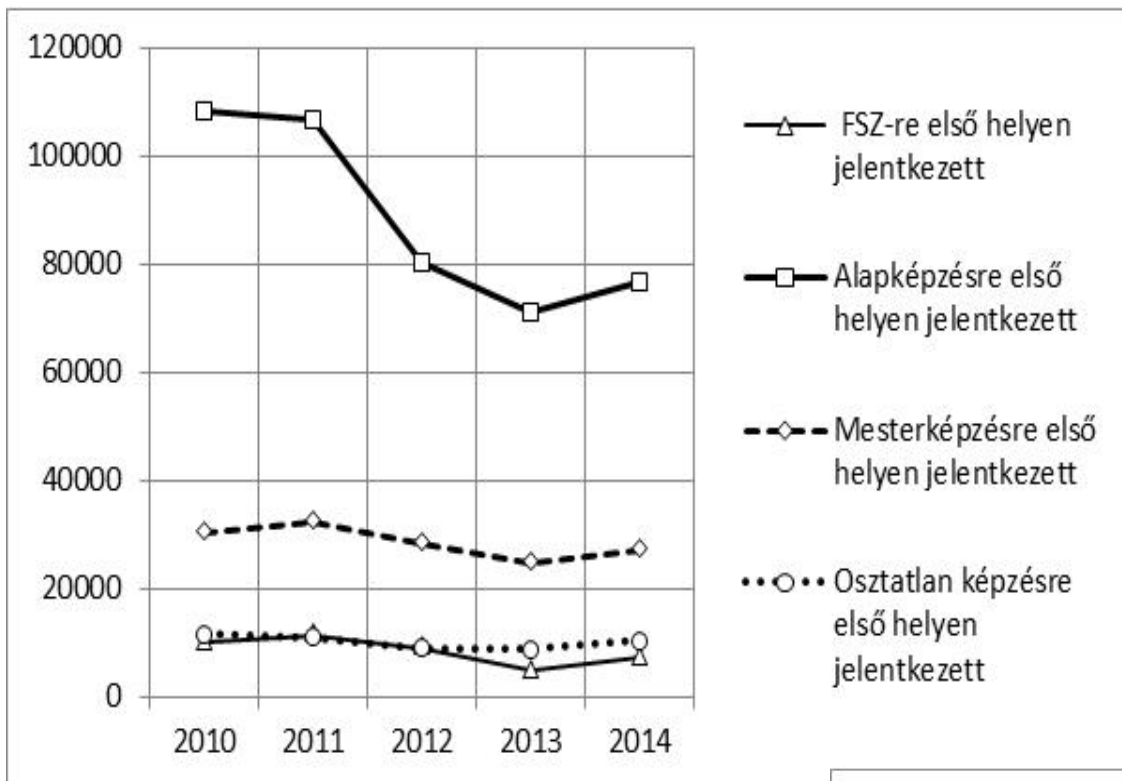
A felsőoktatásba jelentkezettek és felvettek számának alakulása 2010- 2014

	Nappalira felvett/nappali tagozaton érettségizett
2010	70,4%
2011	73,2%
2012	68,0%
2013	68,4%

	Összes jelentkező száma	Nappali alap képzésre jelentkezők száma	Összes felvett	Nappali alapképzésre felvett
2010	100%	100%	100%	100%
2011	101%	99%	102%	101%
2012	79%	80%	81%	92%
2013	68%	71%	73%	85%
2014	76%	75%	75%	80%

A felsőoktatásba jelentkezők és felvettük számának alakulása – képzési szintenként

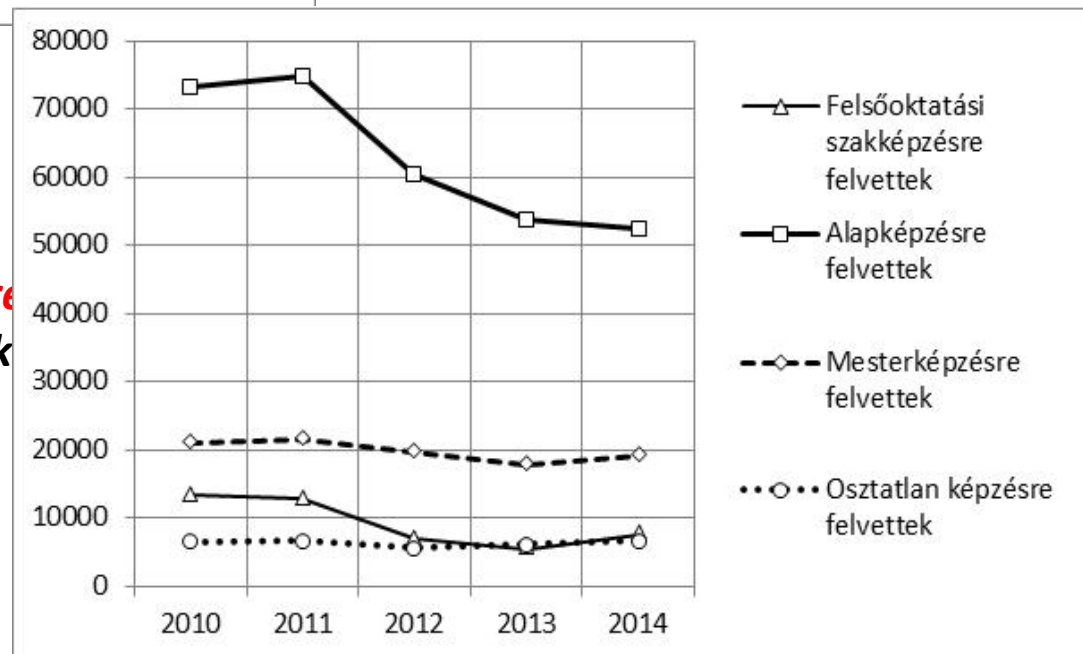
2014-ben minden képzési szintre többen jelentkeztek mint 13-ba:

- FSZ-re 50%-kal,
- alapképzésre 8%-kal,
- mesterképzésre 11%-kal,
- osztatlan képzésre 17%-kal

- **FSZ-re 40%-kal többet** vettek fel (de ez **még csak 59%-a a 2011-esnek**).

- Mind **mester, mind osztatlan képzésre 7%-kal vettek fel több jelentkezőt – ezek közelítik a 2011-eset**

- **Alapképzésre 3%-kal kevesebb** hallgatót vettek fel, mint 2013-ban. Ez a létszám nincs 60%-a a 2011-esnek.

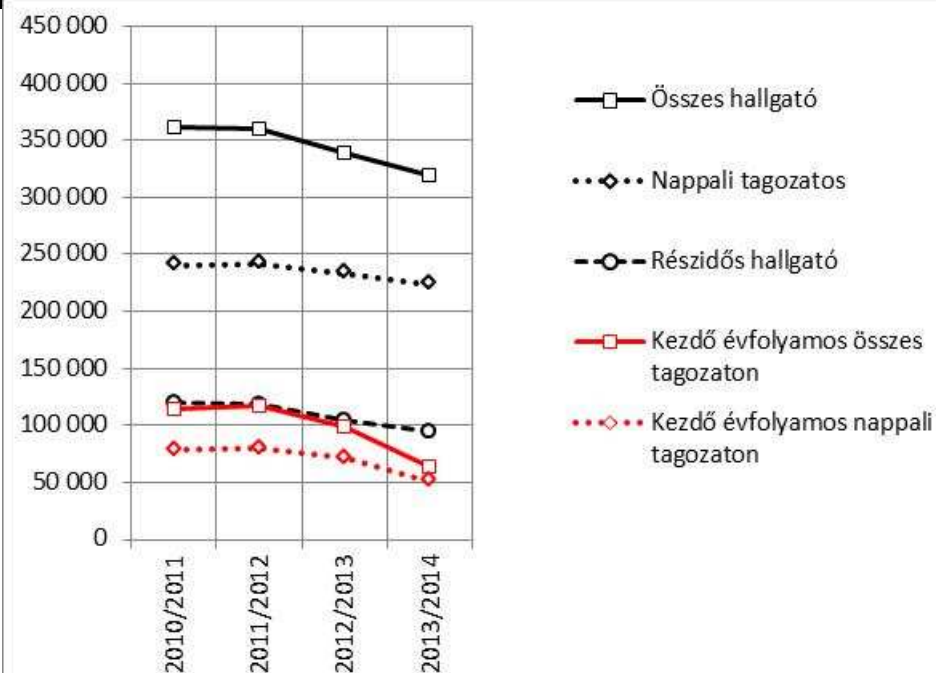
A hallgatólétszám alakulása

	Összes hallgató	Nappali tagozatos hallgató	Részidős hallgató	Kezdő évfolyamos összes tagozaton	Kezdő évfolyamos nappali tagozaton
2001/2002	349 301	192 974	156 327	112 933	58 929
2002/2003	381 560	203 379	178 181	124 965	61 210
2003/2004	409 075	216 296	192 779	127 484	62 973
2004/2005	421 520	225 512	196 008	125 051	64 590
2005/2006	424 161	231 482	192 679	122 901	66 378
2006/2007	416 348	238 674	177 674	111 063	65 665
2007/2008	397 704	242 893	154 811	95 960	61 273
2008/2009	381 033	242 928	138 105	88 849	58 855
2009/2010	370 331	242 701	127 630	92 115	63 725
2010/2011	361 347	240 727	120 620	114 198	78 122
2011/2012	359 824	241 614	118 210	116 767	79 978
2012/2013	338 467	233 678	104 789	98 743	71 486
2013/2014	320 124	223 604	95 520	63.994	51 170
2013/2014/ /2010/2011	88,6%	92,9%	79,2%	56,0%	65,5%

Hallgatólétszám alakulása

A felvételi létszám csökkenése nyomán az **összes hallgatólétszám a 2013/2014-es tanévre a 2010/2011 tanévhez viszonyítva több mint 10%-kal lett alacsonyabb** (ezen belül

- A nappali tagozatos 7%-kal
- a részidős 20%-kal.

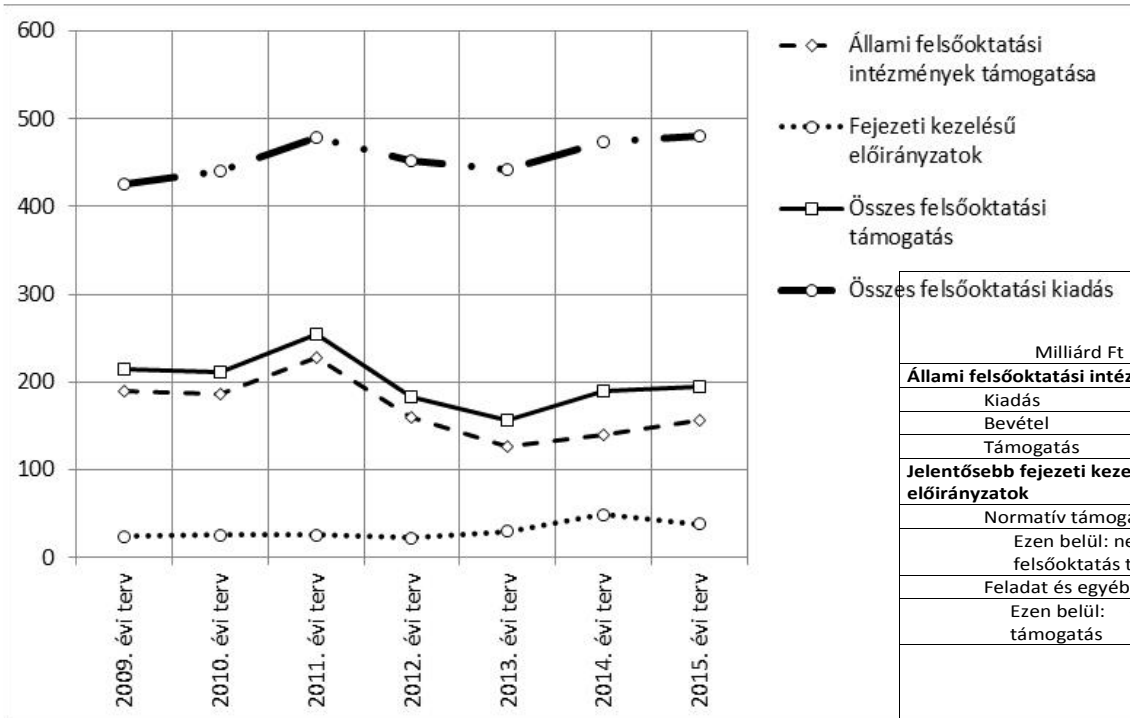
A felsőoktatási hallgatólétszám alakulása az OECD országokban

	2009	2010	2011	2012	2012/2009
Slovenia	114391	114873	107134	104003	91%
Poland	2149998	2148676	2080334	2007212	93%
Slovakia	234997	234526	226305	221227	94%
Italy	2011713	1980399	1967569	1925930	96%
Hungary	397679	388950	381927	380757	96%
New Zealand	263028	266232	262230	259588	99%
Estonia	68399	68985		67607	99%
Japan	3874224	3836314	3880544	3884638	100%
United Kingdom	2415222	2479197	2492284	2495779	103%
Finland	296691	303554	308336	308924	104%
Korea	3219216	3269509	3356011	3356630	104%
Portugal	373002	383627		390273	105%
Ireland	182609	194009	196321	192647	105%
Czech Republic	416847	437354	446158	440230	106%
France	2172855	2245097	2259448	2296306	106%
Germany			2763116	2939463	106%
Israel	342707	360378	365665		107%
Sweden	422580	455025	463530	453328	107%
Norway	219282	224706	229743	238224	109%
Spain	1800834	1878973	1950482	1965829	109%
USA	19102814	20427709	21016126	20994113	110%
Iceland	16919	18051	18845		111%
Belgium	425219	445309	462419	477712	112%
Australia	1199845	1276488	1324257	1364203	114%
Switzerland	233488	248639	257696	269573	115%
Mexico	2705190	2847376	2981313	3161195	117%
Denmark	234574	240536	258932	275009	117%
Austria	308150	350187	361797	376498	122%
Chile	876243	987643	1061527	1118773	128%
Netherlands	618502	650905	780014	793678	128%
Turkey	2924281	3529334	3817086	4353542	149%

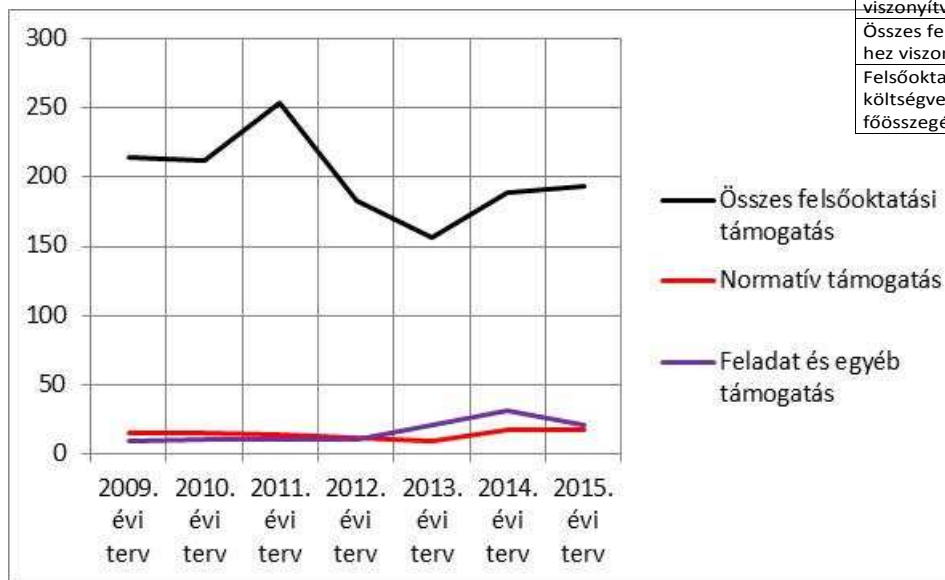
Nemzetközi összehasonlításban **Magyarország azon kevés OECD országok egyike, ahol a hallgatólétszám csökkent az elmúlt négy évben** (Szlovénia, Lengyelország, Olaszország, Új-Zéland és Észtország mellett).

Finanszírozási tendenciák

A felsőoktatás költségvetési terveinek főbb elemei 2009-2015

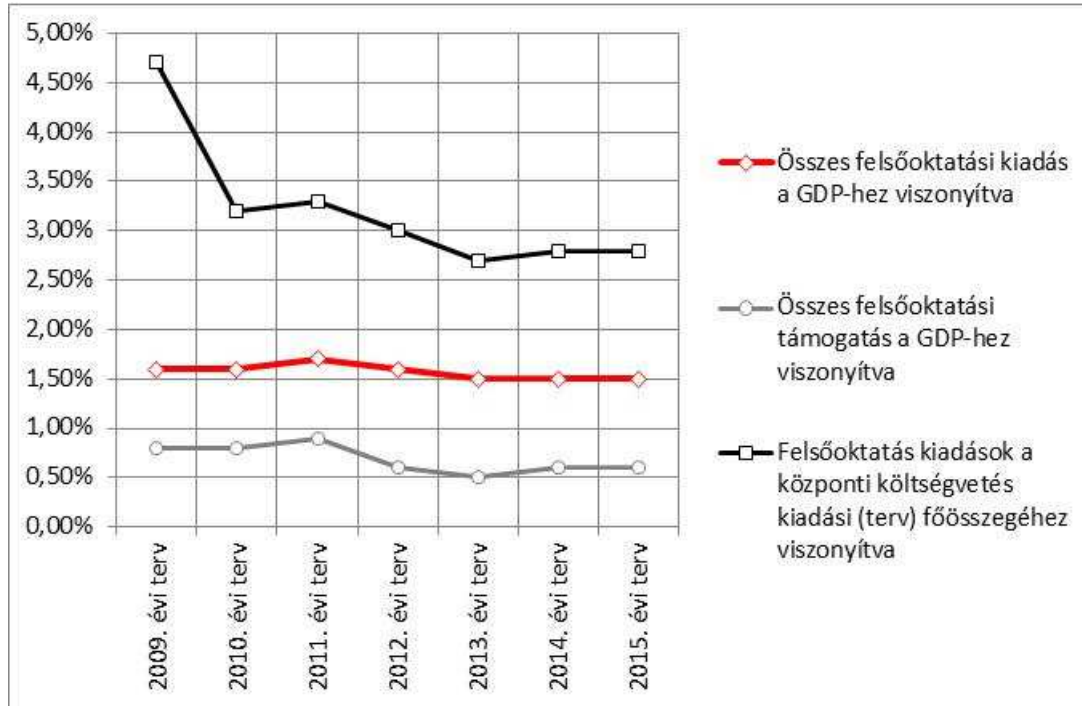

Milliárd Ft	2009. évi terv	2010. évi terv	2011. évi terv	2012. évi terv	2013. évi terv	2014. évi terv	2015. évi javaslat	2015. évi terv
Állami felsőoktatási intézmények								
Kiadás	400,9	414,0	454,0	430,4	411,9	425,8	433,2	442,5
Bevétel	210,5	228,2	225,4	270,0	285,1	285,4	286,3	283,3
Támogatás	190,4	185,8	228,5	160,5	126,7	140,4	146,9	156,2
Jelentősebb fejezeti kezelésű előirányzatok								
Normatív támogatás	15,07	14,81	14,50	11,85	9,25	17,65	17,19	16,95
Ezen belül: nem állami felsőoktatás támogatása	10,97	10,77	10,67	9,02	9,25	17,65	17,19	16,95
Feladat és egyéb támogatás	9,12	10,98	10,96	10,49	20,56	31,01	29,41	20,85
Ezen belül: - Kiválósági támogatás					10,00	9,85	9,85	9,85
Felsőoktatási strukturális alap						11,00	9,19	9,19
Összes felsőoktatási kiadás	425,09	439,79	479,46	452,74	441,71	474,46	479,80	480,30
Összes felsőoktatási támogatás	214,59	211,59	253,96	182,84	156,51	189,06	193,50	194,00
Összes felsőoktatási kiadás a GDP-hez viszonyítva	1,6%	1,6%	1,7%	1,6%	1,5%	1,5%	1,5%	1,50%
Összes felsőoktatási támogatás a GDP-hez viszonyítva	0,8%	0,8%	0,9%	0,6%	0,5%	0,6%	0,6%	0,60%
Felsőoktatás kiadások a központi költségvetés kiadásai (terv) főösszegéhez viszonyítva	4,7%	3,2%	3,3%	3,0%	2,7%	2,8%	2,8%	2,8%

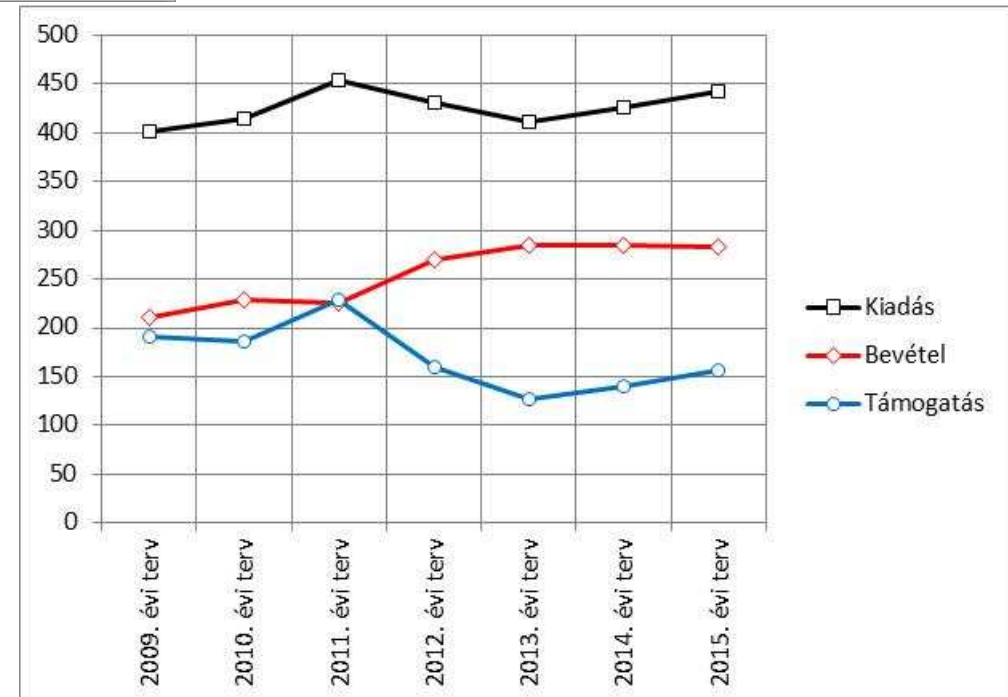
- a felsőoktatás összes tervezett **támogatásának 2013-as jelentős csökkentése**, amit ugyan **2014-től valamennyi emelés (6 md Ft és nem 17) követ**, azonban azt követően **sem éri el a 2009-es szintet** a tervezett támogatás összege.
- a tervezett **állami támogatás egyre nagyobb része fejezeti kezelésű előirányzatba kerül**, s egyre kisebb része intézményi tervezett támogatás.

A felsőoktatás költségvetési terveinek főbb elemei 2009-2015

Az összes **felsőoktatási kiadásokról**:

- Arányuk **mind a GDP-hez, de különösen a költségvetési kiadási főösszeghez képest jelentősen csökkent** 2009 óta
- 2009-2011 között a kiadások 50%-át (vagy még kevesebbet, **2012 óta 60%-ot vagy többet fedez bevételek (azaz csak 40%-ot támogatás)**)
- **2014-ben lényeges változás nem történt a helyzet csak 3%-nyit javult**

A felsőoktatás bevételei részletezve a beszámolók alapján 2009-2013

	2009. évi tény	2010. évi tény	2011. évi tény	2012. évi tény	2013. évi tény
Bevétel	240,8	282,8	307,3	295,3	323,4
Ebből					
Intézményi működési bevétel	89,3	95,1	101,1	100,1	103,5
Támogatásértékű működési bevétel	118,7	137,1	153,5	151,4	167,9
Ebből					
központi költségvetési szervtől	10,1	12,3	13,5	11,4	14,7
fejezeti kezelésű előirányzattól	6,0	8,1	13,1	16,3	30,9
elkülönített állami pénzalaptól	6,8	4,6	8,4	5,1	3,4
TB-től	95,4	111,4	116,7	114,0	118,7
Működési célú pénzeszközátvétel államháztartáson kívülről	9,1	9,5	11,5	9,9	11,3
Ebből					
vállalkozásoktól	1,5	1,6	2,3	0,9	1,7
non-profit szervezetektől	3,7	2,1	2,4	2,0	2,3
nemzetközi szervezetektől	5,1	5,8	6,7	2,6	4,4
Felhalmozás és kölcsönök	20,6	36,9	41,2	33,9	40,7
Ebből:					
Támogatásértékű	9,2	27,5	34,6	31,1	38,9
ezen belül: fejezeti kezelésű előirányzattól átvett	2,3	19,6	21,4	20,8	32,6
Államháztartáson kívülről	4,6	4,0	5,1	1,4	1,23

Forrás: Adott évi zárszámadási törvények

A bevételek

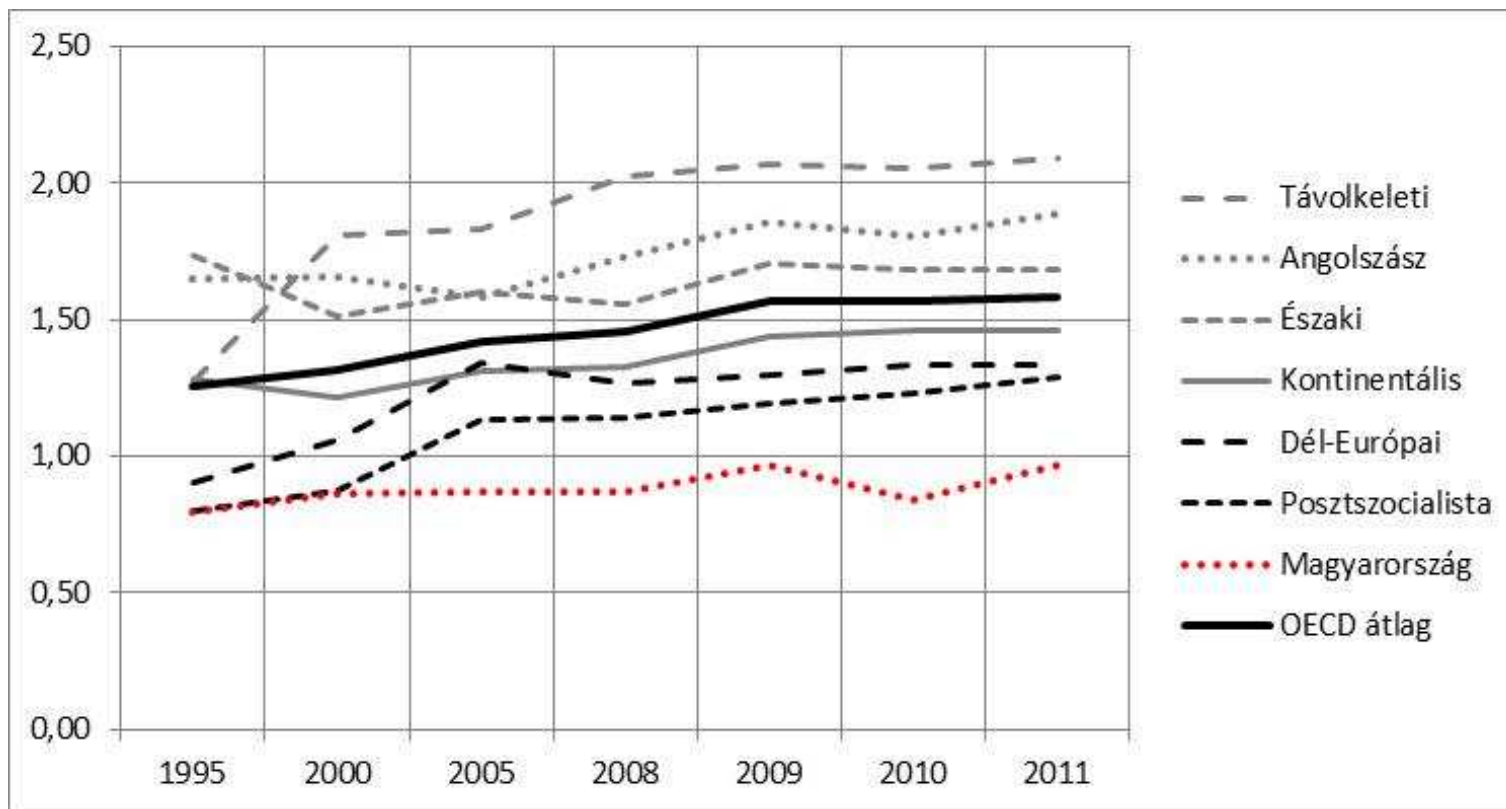
- A bevételeken belül
 - az orvoskarok **társadalombiztosítástól származó bevétele a 2009-es közel 40%-os szintről 2013-ra 37%-ra mérséklődött**, összegében viszont majd negyedével növekedett.
 - **jelentősen emelkedett a fejezeti kezelésű előirányzatoktól átvett pénz**, a bevételeken belüli aránya 2,5 %-ról 2013-ra közel 10%-ra emelkedett, összege több mint ötszörösére (!) nőtt. Ennek az az oka, részint az oktatáspolitikai **kézivezrlés** növekedése, részint az **Uniós Fejlesztések** forrásai a központi költségvetés önálló fejezetét alkotják, s e fejezeten belül az egyes programok forrásai fejezeti kezelésű előirányzatként vannak megtervezve.
 - Ugyanakkor **az államháztartáson kívülről (vállalatoktól, szervezetektől, nemzetközi szervezetektől közvetlenül) átvett pénzek alig változtak**, bevételeken belüli arányuk mindvégig **3,5-4% között** mozgott.
- **A felhalmozási bevételek viszont közel megduplázódtak** 2009 és 2013 között, s bevételeken belüli arányuk 9%-ról 12% fölé emelkedett. Ennek az oka is **a fejezeti kezelésű előirányzatokról átvett pénzek arányának és összegének a növekedése** az oka (amely itt alapvetően az Uniós fejlesztések fejezetből származik).
- **De az EU támogatások kiesése után mi fogja azt a kondíciót kiváltani? A nem létező vállalati bevételek?**

A finanszírozás technikája

A hazai felsőoktatás *finanszírozási módszerei jelentősen átalakultak.*

- Lényegében *megszűnt a normatív (pontosabban képletszerű) finanszírozás,* s
- helyébe a *bázis alapú és a feladatfinanszírozásnak egyfajta vegyes rendszere lépett,* ami erősen kézivezérelt, s az intézmények számára nem átlátható, s nem hosszú távon nem kiszámítható
- A *stratégiai elképzelések:*
 - A 2013-ban megjelent felsőoktatási stratégiai tervezet a *normatív finanszírozás visszaállítását* szorgalmazta, a
 - a 2014-es vizont „*azonos elvek alapján meghatározott önköltségszámításról*” írt – kérdés, hogy az önköltségszámítás hogyan egyeztethető össze a hatékonysággal

A magyar felsőoktatás kondíciói nemzetközi összehasonlításban

A felsőoktatási kiadások a GDP-hez viszonyítva a fejlett országokban országcsoportonként 1995-2011

Nemzetközi összehasonlításban vizsgálva a magyar felsőoktatás kondícióit, meglehetősen kedvezőtlen helyzetet konstatálhatunk.

- **A hazai felsőoktatás kiadásai a GDP-hez viszonyítva** a szlovák és az olasz, valamint a görög adatokkal együtt az **utolsó helyen áll az OECD országok között.**

A magyar felsőoktatás kondíciói nemzetközi összehasonlításban

A felsőoktatás köz- (állami) finanszírozásának alakulása 2008 és 2014 között

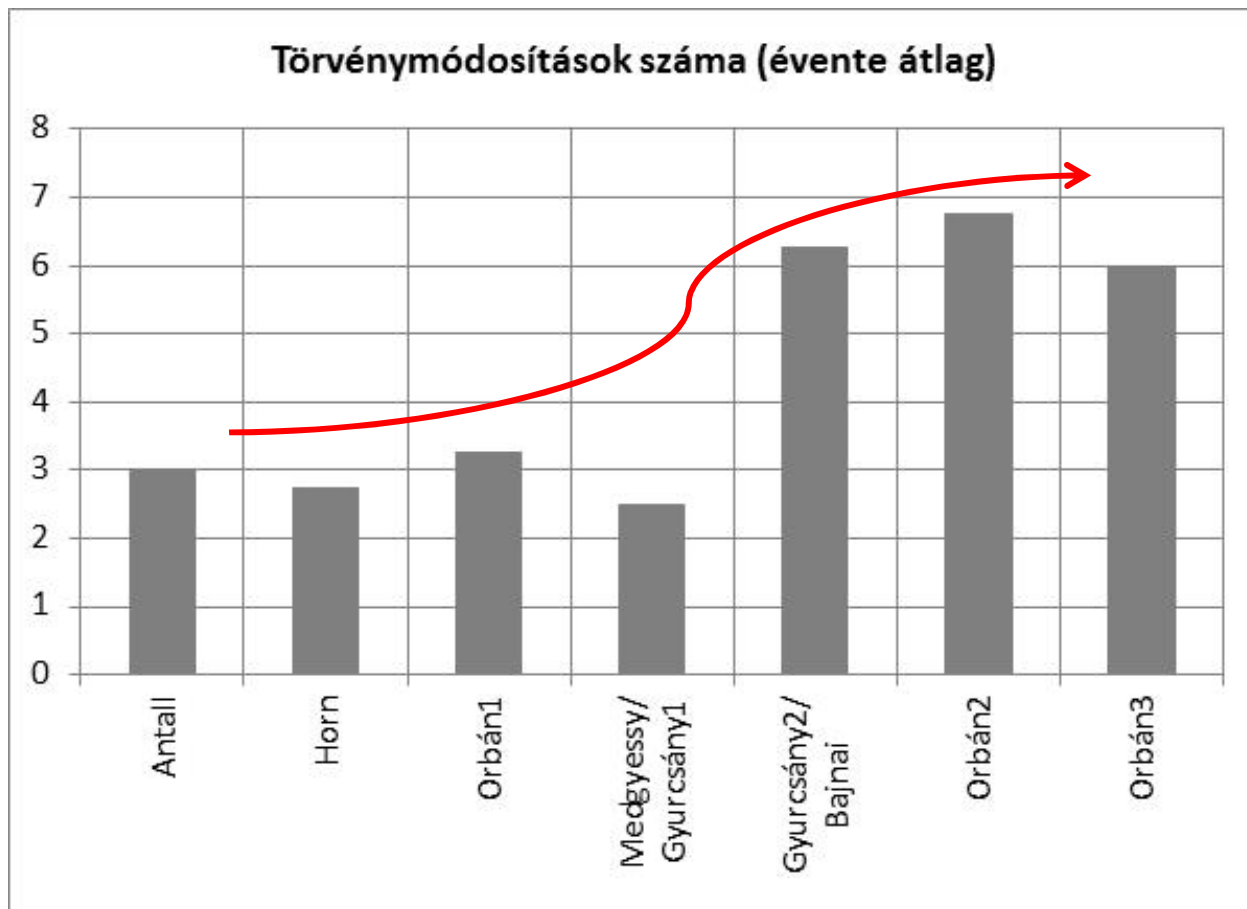
A public funding változása 2008 és 2014 között	Inflációval számolva	Nominálisan
40 %-nál nagyobb növekedés	—	Izland
20-40 % közötti növekedés	Németország, Norvégia, Svédország	Ausztria, Belgium (fr), Németország, Norvégia, Lengyelország, Szerbia, Svédország
10-20 % közötti növekedés	Ausztria, Belgium (fr)	Belgium (fl), Hollandia
5-10 % közötti növekedés	Lengyelország	Horvátország, Portugália
0 +/- 5 % közötti változás	Belgium (fl), Izland, Hollandia, Portugália	Szlovénia, Szlovákia
5-10 % közötti csökkenés	Horvátország, Szlovénia	Csehország, Spanyolország
10-20 % közötti csökkenés	Csehország, Szerbia, Szlovákia, Spanyolország	Olaszország
20 és 40 % közötti csökkenés	Írország, Olaszország, Litvánia, UK	Magyarország , Írország, Litvánia, UK
40 %-nál nagyobb csökkenés	Görögország, Magyarország	Görögország

Forrás: EUA Public Funding Observatory 2014

A közösségi ráfordítások 2008 és 2014 közötti alakulását tekintve az inflációi is figyelembe véve **Magyarország Görögországgal együtt abba a – legkedvezőtlenebb helyzetű - csoportba tartozik, ahol a felsőoktatás közösségi támogatása a vizsgált időszakban 40%-kal csökkent.**

Konklúzió

- A hazai felsőoktatás a bejutási feltételek átalakításával **az elit felsőoktatás felé látszik elmozdulni** – ahol az elit leginkább a társadalmi elitet jelenti, s a társadalmi mobilitás erős szűkülését
- A finanszírozás tekintetében a módosulások nyomán egy **kézi vezérelt kondicionálás** látszik kibontakozni, amelynek elsődleges célja részint a **beszűkített források miatti válságkezelés**, részint egy szubjektív **intézményi elitizmus és polarizálás** támogatása. Súlyos kérdés, hogy az EU források elapadása után mi fogja pótolni a kieső kondíciókat.

Még valami...

*A kormányok
felsőoktatást szabályozó
kedve egyre intenzívebb*

És a koncepció alkotó kedv is:

Az elmúlt időszak koncepciói:

- 2010 Dux László: Új felsőoktatási törvény koncepció (tervezet)
- 2011 Hoffmann – Dux : nemzeti felsőoktatási törvény koncepciója
- 2012 Kis Norbert *A nemzeti felsőoktatás fejlesztéspolitikai irányai*
- 2013 Klinghammer István: *A felsőoktatás átalakítás stratégiai irányai és soronkövetkező lépései*
- 2014-2015 Palkovics László: *Fokozatváltás a felsőoktatásban. A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai*

KÖSZÖNÖM

A

FIGYELMET